

อุตรธานีกัขบวนการภู่ชาติเวียดนาม

ผู้เขียน: เศรษฐศาสตร์ วัตรโสภ

บรรณาธิการ: รศ.ดร.ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์

ผศ.ดร.ธนนันท์ บุนวรรธนา

สนับสนุนทุนวิจัยและจัดพิมพ์โดย ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อุดรธานีกับขบวนการกู้ชาติเวียดนาม

ผู้เขียน เศรษฐศาสตร์ วัตรโสภ
บรรณาธิการ รศ.ดร.ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ และ ผศ.ดร.ธนนันท์ บุนนวรรณา
สนับสนุนทุนวิจัยและจัดพิมพ์โดย ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002
โทรศัพท์ / โทรสาร 0 4320 3215
Email: plurality@kku.ac.th,
Website: www.plurlity.net

ข้อมูลทางบรรณานุกรม :

เศรษฐศาสตร์ วัตรโสภ. 2559. **อุดรธานีกับขบวนการกู้ชาติเวียดนาม**. ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บรรณาธิการบริหาร ผศ.ดร.กীরติพร จูตะวีริยะ
ฝ่ายดำเนินการ ณัฐธิดา คงเจริญกุล
ปกและรูปเล่ม นิตยา กินบุญ
มลชิตรา ราชเสนา
พิมพ์ครั้งแรก กันยายน 2559
จำนวน 500 เล่ม
ราคา 240 บาท
พิมพ์ที่ หจก. โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา 043-328589-91
ISBN 978-616-223-960-1

คำนำ

ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง

หนังสือ “อุทธธานีกับขบวนการกู้ชาติเวียดนาม” เขียนโดย นายเศรษฐศาสตร์ วัตรโศก เป็นหนังสือที่ปรับปรุงมาจากวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาลุ่มน้ำโขงศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทางศูนย์วิจัยพหุลักษณะเห็นว่างานเล่มนี้มีจุดเด่น 2 ประการ คือ ประการแรก ผู้เขียนได้นำเสนอภาพการเคลื่อนไหวของขบวนการกู้ชาติชาวเวียดนามที่อยู่ในประเทศไทย โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวในระดับท้องถิ่น (อุทธธานี) อาจกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาองค์ความรู้จากท้องถิ่นและส่วนหนึ่ง ยังเป็นที่ศึกษาต่อยอดจากงานของท่านอาจารย์ธัญญาทิพย์ ศรีพนา ซึ่งท่านได้บุกเบิกเกี่ยวกับการศึกษาเหวียดเกี่ยวในประเทศไทยอีกด้วย

ประการที่สองผู้เขียนหนังสือเล่มนี้มีจุดเด่นในการใช้เอกสารชั้นต้นที่อยู่ในสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ (ประเทศไทย) ทำให้ได้ภาพการเคลื่อนไหวของขบวนการกู้ชาติเวียดนามผ่านเอกสารของรัฐไทย ซึ่งช่วยเติมเต็มให้กับขบวนการกู้ชาติเวียดนามที่เข้ามาเคลื่อนไหวในไทยว่ามีได้มีเพียงกลุ่มของขบวนการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเท่านั้นที่เข้ามาครอบงำชาติเวียดนามหากแต่ยังมีกลุ่มอื่นๆ ด้วย

ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขงหวังว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ที่สำคัญในเชิงวิชาการและการศึกษาเวียดนามศึกษาต่อไป

รศ.ดร.ดรรารัตน์ เมตตาริกานนท์

ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มข.

คำนิยม

ได้อ่านหนังสือ “อุตรธานีกับขบวนการกู้ชาติเวียดนาม” ของ เศรษฐศาสตร์ วัตรโสภ จวบแล้ว มีความประทับใจ 2 ประการ

ประการแรก ประทับใจในความรักชาติ เสียสละ ของผู้เข้าร่วมและสนับสนุนขบวนการกู้ชาติเวียดนาม ที่ประทับใจเพราะการดำเนินงานของขบวนการกู้ชาติมีอุปสรรคยุ่งยากนานาประการ อุปสรรคสำคัญมาจากมหาอำนาจและประเทศที่เกี่ยวข้อง อาทิ ญี่ปุ่น ซึ่งขบวนการกู้ชาติในยุคแรกฝากความหวังไว้มาก เนื่องจากญี่ปุ่นรบชนะรัสเซียในสงครามปี 1904-1905 ญี่ปุ่นจึงเป็นโดลของหลายๆชาติในเอเชียที่ตกเป็นเมืองขึ้นของจักรวรรดินิยมตะวันตก ตอนแรกญี่ปุ่นก็ยินดีต้อนรับชาวเวียดนามไปเรียนในญี่ปุ่น แต่ไม่นานญี่ปุ่นกับฝรั่งเศสเซ็นสัญญาเป็นพันธมิตรกัน ญี่ปุ่นก็เลิกสนับสนุนขบวนการกู้ชาติเวียดนาม จีน ช่วงสมัย ดร.ซุนยัตเซ็น สนับสนุนขบวนการกู้ชาติเวียดนามเป็นอย่างดี แต่พอเจียงไคเช็คขึ้นมาเป็นผู้นำแทน ดร.ซุนยัตเซ็นผู้วายชนม์ ก็หันมาปราบปรามขบวนการกู้ชาติเวียดนาม อังกฤษ และ สหรัฐอเมริกา ไม่สนใจที่จะช่วยขบวนการกู้ชาติเพราะมีปัญหาอื่นที่ต้องจัดการ ประกอบกับสองประเทศนี้เป็นประเทศทุนนิยมและต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ ยิ่งช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองเกิดสงครามเย็น สหรัฐอเมริกาตั้งตัวเป็นหัวหน้าของประเทศโลกเสรีหรือทุนนิยม ซึ่งมีนโยบายต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างเข้มข้น สหรัฐหันมาปราบปรามเวียดนามยิ่งกว่าสมัยที่ฝรั่งเศสปกครองเสียอีก ส่วน รัสเซีย ช่วงแรกให้ความช่วยเหลือแกนนำของขบวนการกู้ชาติเวียดนามเป็นอย่างดีโดยเฉพาะในด้านให้การศึกษาลัทธิคอมมิวนิสต์ และให้โฮจิมินห์ผู้นำของขบวนการกู้ชาติเวียดนามมาตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ในเอเชีย สำหรับ ไทย แม้มิได้เป็นมหาอำนาจแต่ก็เป็นประเทศเดียวในเอเชียอาคเนย์ที่มีได้ตกเป็นเมืองขึ้นของจักรวรรดินิยมตะวันตก อีกทั้งมีที่ตั้งที่ติดกับ

อินโดจีน กับผู้นำของไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาก็ไม่ชอบหน้าฝรั่งเศสเพราะมาบีบบังคับเมืองขึ้นของไทยคือ เขมร และลาวไป แต่ไทยก็ไม่กล้าประกาศตัวเป็นศัตรูกับฝรั่งเศส จึงทำได้แต่เพียงให้ที่พักพิงแก่ขบวนการกู้ชาติเวียดนามเสมอมา จนถึง ค.ศ.1947 เมื่อครั้งรัฐประหารของคณะทหารมีจอมพลผิน ชุณหะวัณ เป็นหัวหน้าล้มรัฐบาลพลเรือนซึ่งสนับสนุนขบวนการกู้ชาติเวียดนาม มาเป็นต่อต้านขบวนการกู้ชาติเพราะมองว่าพวกนี้เป็นพวกคอมมิวนิสต์ ทำให้ขบวนการกู้ชาติทำงานยากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนยังได้ตอบคำถามสำคัญที่ว่า เมื่อขบวนการกู้ชาติต้องประสบกับอุปสรรคนานาประการแล้ว ขบวนการประสบความสำเร็จในการกู้ชาติ ขัปลั ฝรั่งเศสออกไปอย่างไรสิ้นเชิงในปี 1954 ได้อย่างไร คำตอบที่พอจะสรุปได้ก็คือ

1. ผู้นำขบวนการกู้ชาติเวียดนามเป็นจำนวนมากได้ทำงานกู้ชาติอย่างต่อเนื่อง รุ่นแล้วรุ่นเล่า ตั้งแต่ฝรั่งเศสยังยึดเวียดนามไม่ได้ทั้งประเทศคือในปี 1882 จนถึงปี 1954 รวม 72 ปี และต่อต้านสหรัฐที่เข้ามาแทนที่ฝรั่งเศสในปี 1954-1975

2. กลุ่มผู้นำขบวนการกู้ชาติเวียดนามล้วนแต่มีความอดทน มุ่งมั่นที่จะกู้ชาติ แม้จะต้องฟันฝ่าอุปสรรคเพียงใด เช่น โฮจิมินห์ (1890-1969) อายุเพียง 21 ปี ต้องไปเป็นคนครัวในเรือเดินสมุทรเพื่อเดินทางไปฝรั่งเศส เพื่อเรียนรู้ฝรั่งเศส เพื่อเอาชนะฝรั่งเศส และศึกษาลัทธิการเมืองจนไปเป็นสมาชิกชั้นนำของขบวนการคอมมิวนิสต์สากล และแสวงหาแนวทางและแนวร่วมเพื่อโค่นล้มจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส ท่านเดินทางไปสหรัฐอเมริกา อังกฤษ รัสเซีย จีน แล้วเข้ามาเมืองไทยเพื่อก่อตั้งและสร้างเครือข่ายขบวนการกู้ชาติเวียดนามในช่วงปี 1928-1929 ท่านต้องปลอมตัวและเดินทางจากกรุงเทพฯ พิจิตร เลย อุตรธานี อุบลราชธานี นครพนม และหนองคาย ท่านยังสอนหนังสือให้เยาวชนกู้ชาติเวียดนามในโรงเรียนที่ชาวเวียดนามตั้งขึ้นที่อุตรธานี กับช่วยก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยามในปี 1930 หลังตั้งพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเล็กน้อย และยังไปร่วมก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์มลายาในเวลาต่อมา

3. คนเวียดนามในไทยส่วนใหญ่มีใจรักชาติ แม้จะยากลำบากในการทำมาหากิน เพราะอพยพหนีฝรั่งเศสมาไม่มีทุนมากนัก ต้องเช่าที่ดินคนไทยปลูกผัก

เอาไปขายในเมือง บางคนยังเป็นช่างไม้ ช่างเฟอร์นิเจอร์ ช่างปูน พวกเขาได้ช่วยกันส่งเงินส่งไปช่วยขบวนการกู้ชาติในเวียดนาม บางส่วนก็ซื้ออาวุธส่งไป แต่คนหนุ่มจำนวนไม่น้อยลักลอบเดินทางกลับไปรบกับฝรั่งเศสในเวียดนาม

4. โรงเรียนที่ชาวเวียดนามตั้งขึ้น 2 แห่ง ที่หนองโอนกับที่หนองบัว ตั้งแต่ปี 1925-1929 ตามลำดับ เป็นโรงเรียนที่มีครูที่มีคุณภาพ สอนอย่างเข้มงวดมาก นักเรียนที่โรงเรียนทั้งสองมีความขยันอดทนอย่างสูง ต้องเรียนตั้งแต่ 8.00-15.00 น. และ 16.00-21.00 น. รวมเวลา 12 ชั่วโมงต่อวัน โรงเรียนแรกมีแต่นักเรียนเวียดนาม แต่โรงเรียนที่สองมีทั้งนักเรียนเวียดนามและไทย วิชาที่สอนมีทั้งภาษาเวียดนาม ภาษาไทย ประวัติศาสตร์การต่อสู้ของชาวเวียดนามกับผู้รุกรานทั้งจีน มองโกล ฝรั่งเศส วรรณกรรม ตอนหลังมีวิชาหน้าที่พลเมือง ศิลธรรม ภูมิศาสตร์ และคณิตศาสตร์ การศึกษารุดังกล่าวทำให้เยาวชนของโรงเรียนทั้งสองซึ่งถูกส่งกลับไปเวียดนามเป็นนักรบนักปฏิวัติที่มีคุณภาพ นักเรียนไทยคนหนึ่งคือ ธง แจ่มศรี ต่อมาได้เป็นเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

5. วัดโพธิสมภรณ์ มีเจ้าอาวาสที่มีจิตใจเมตตาให้ทั้งนักเรียนเวียดนามและไทย พักและกินข้าวกันบาตร มีครั้งหนึ่งโฮจิมินห์และแกนนำเข้าพักทางฝรั่งเศสทราบระแคะระคายก็ไปแจ้งตำรวจให้มาตรวจค้นจับกุม ท่านเจ้าอาวาสก็มีได้อนุญาตให้คืน ท่านบอกว่าในวัดมีแต่คนดีไม่มีคนร้ายเข้ามาอยู่ ตำรวจกับฝรั่งเศสก็ต้องกลับไปมือเปล่า

รายละเอียดของการต่อสู้ปรับตัว มีการพัฒนารูปแบบไปตามสถานการณ์การเมืองโลกและการเมืองไทยตั้งแต่ช่วงปี 1882 จนถึงสิ้นสุดสงครามเย็นในปี 1991 เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ผู้อ่านจะได้สาระจากหนังสือเล่มนี้

ประการที่สอง ประทับใจในความมานะของผู้เขียน ในการค้นคว้าเอกสารชิ้นต้นเป็นจำนวนมากซึ่งกระจัดกระจายและบางทีก็ไม่ต่อเนื่อง จึงต้องใช้ความอดทนในการเลือกสรร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อเอามาต่อจิ๊กซอว์ให้ได้ภาพที่ต่อเนื่อง จนเป็นหนังสือเล่มนี้ เป็นงานที่สมควรได้รับความชื่นชม

คำนำผู้เขียน

แม้ไม่มีดินแดนเชื่อมถึงกัน แต่ไทยและเวียดนามต่างได้ชื่อว่าเป็นประเทศเพื่อนบ้านในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความสัมพันธ์ในทางประวัติศาสตร์ การเมืองการปกครอง โดยเฉพาะเรื่องราวของขบวนการกู้ชาติเวียดนามที่เดินทางเข้ามาเคลื่อนไหวในประเทศไทยนับตั้งแต่เวียดนามสูญเสียเอกราชให้แก่ฝรั่งเศส ขบวนการเหล่านี้ได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทยต่างช่วงต่างเวลา ต่างรูปแบบ การเคลื่อนไหว ต่างความสำเร็จ ซึ่งการเคลื่อนไหวเหล่านี้ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้โดยง่าย หากไม่มีปัจจัยเกื้อหนุนที่แฝงอยู่ในพื้นที่ประเทศไทยโดยเฉพาะในภาคอีสาน หนังสือเล่มนี้ต้องการนำเสนอเรื่องราวเหล่านั้นจากมุมมองของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยมีอุดรธานีเป็นแกนเรื่อง

เหนือสิ่งอื่นใด หนังสือเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยมีคุณครูธรรมรัตน์-คุณครูสุไพรวัลย์ วัตรโคก พ่อและแม่ผู้มอบชีวิตและทุกสิ่งทุกอย่างให้กับผู้เขียน เสมอมา ถึงแม้วันนี้พ่อไม่อยู่แล้ว แต่เชื่อแน่ว่าพ่อคงรับรู้ถึงความคิดถึงของผมและคงบอกลูกดูแลแม่ให้ดี พระคุณของพ่อแม่สถิตอยู่ในใจเสมอ

กราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของผู้เขียน รองศาสตราจารย์ ดร.ดรรรัตน์ เมตตาริกานนท์ ครูผู้เป็นแบบอย่างในความเสียสละ ความอดทน ความมีเมตตา ความหวังดี ท่านมอบประสบการณ์ในการทำงานวิชาการให้กับผู้เขียนอย่างสูงยิ่งนับตั้งแต่ครั้งที่ผู้เขียนฝึกงานที่ศูนย์วิจัยพหุลักษณะฯ จนกระทั่งผู้เขียนเรียนจบปริญญาโท อีกท่านหนึ่งคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนันท์ บุนนวรรณา ครูผู้ให้ความช่วยเหลือ ความเสียสละ และกรุณาศิษย์คนนี้แม้ข้าพเจ้าจะเขียนงานแบบ “อ่านไม่รู้เรื่อง” ส่งให้แก่อาจารย์ทั้งสองท่านครั้งแล้วครั้งเล่า

หนังสือเล่มนี้ไม่อาจได้รับการตีพิมพ์ออกมาเป็นรูปเล่มหากปราศจากการให้โอกาสและทุนสนับสนุนการจัดพิมพ์จากศูนย์วิจัยพหุลักษณะฯ สังกคมลุ่มน้ำโขง

รวมทั้งขอขอบคุณศูนย์วิจัยแห่งนี้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เขียนมีโอกาสเข้ามาฝึกงานเมื่อปี 2008 และมอบโอกาสในการเรียนรู้การทำงานวิจัยมากมายให้กับผู้เขียนตลอดถึงการให้ทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโทแก่ผู้เขียน

ผู้เขียนกราบขอขอบคุณ ศาสตราจารย์สุวิทย์ อิศราศวัต ที่ให้ความเมตตาแนะนำประสบการณ์ทั้งในและนอกด้านวิชาการให้กับผู้เขียน อีกทั้งให้โอกาสในการเป็นผู้ช่วยวิจัยเก็บข้อมูลเศรษฐกิจชายแดนแม่น้ำโขง ท่านเป็นแบบอย่างที่ดียิ่งโดยเฉพาะในด้านความเพียร ความอดทน ความละเอียดลออในการทำงานให้กับข้าพเจ้า กราบขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ฉลองสุนทรวาทินิชย์ ดร.ธัญญาทิพย์ ศรีพนา ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร สัตยานุรักษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิในการแนะนำแนวทางการตั้งประเด็นทางวิชาการให้แก่ผู้เขียน ขอขอบคุณ ดร.เบญจวรรณ นาราสัจจ์ และ ดร.จักรพันธ์ ชัดชุ่มแสง ที่กรุณาแนะนำแนวทางการเขียนงานเชิงวิชาการ คำพูดของอาจารย์เป็นแรงกระตุ้นชั้นดีให้กับนักศึกษา กราบขอขอบคุณศาสตราจารย์เออีจิ มูราชิม่า ที่เมตตาชี้แนะแนวทางในการศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวเวียดนามในเมืองไทย ระหว่างที่ผู้เขียนเก็บข้อมูล ณ สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ขอกราบขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ และภาคิชาประวัตินศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิถีคิดทางประวัติศาสตร์ให้แก่ผู้เขียน รวมถึงแสดงความอาลัยต่อการจากไปของผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณิศา ฉายากุล ครูที่แนะนำผู้เขียนให้เข้ามาฝึกงาน ณ ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขงเมื่อยังเป็นนิสิตปริญญาตรี ทั้งคอยถามไถ่ว่า “เมื่อไหร่จะจบปริญญาโท”

กราบขอขอบคุณชมรมชาวเวียดนามจังหวัดอุตรธานี คุณจิ้น หวูฮิ นายกสมาคมฯ คุณวินัย เลว้น อดีตนายกสมาคมฯ ขอขอบคุณ “อาแดง” รวมทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสรัจ พิศชวนชม ดร.สุนทร พรพรรณรัตน์ และ “คุณลุงปรีชา” ท่านเหล่านี้ล้วนเป็นผู้ให้ความเมตตา เสียสละเวลาอันมีค่า ทั้งยังได้มอบประสบการณ์และแง่คิดล้ำค่าให้กับผู้เขียนในระหว่างการเดินทางที่เก็บข้อมูลขอขอบคุณ “ท่านกงสุลฮ้าย” และพีจาง (Ton Van Trang) ที่แนะนำช่องทาง

แก่ผู้เขียนในการติดต่อกับสมาคมชาวเวียดนาม ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท้าวาสุกกรี ที่ให้ความช่วยเหลือในการสืบค้นเอกสารด้วยดีเสมอมา ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ เพื่อกสม รวมถึงขอบคุณ พี่ๆ น้องๆ แห่งมหาวิทยาลัยนครพนมและมหาวิทยาลัยนเรศวร ขอขอบคุณหวาน บอม แจ้ หมิง พี่เหนง โอ้ และนักศึกษาในหลักสูตรลุ่มน้ำโขงศึกษาทุกรุ่นที่มอบประสบการณ์ดีๆ ระหว่างกัน และท้ายที่สุดขอขอบคุณชมรมคนวิ่งยาวจังหวัดขอนแก่น ที่ช่วยสร้างเครือข่ายทางสังคมและทำให้ผู้เขียนมีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงในช่วงปีสุดท้ายเมื่อครั้งที่หนังสือเล่มนี้ยังเป็นวิทยานิพนธ์

ผลอันจะเป็นประโยชน์ที่พึงเกิดขึ้นนี้ ขอมอบแด่วีรชนกู้ชาติชาวเวียดนามและชาวไทยเชื้อสายเวียดนามผู้เป็นเจ้าของเรื่องราวของงานเขียน และมอบแด่ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามเนื่องในโอกาสครบรอบ 40 ปี การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-เวียดนาม (ค.ศ.1976-2016) เพื่อช่วยกระชับความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้น รวมถึงเป็นการปูทางความสัมพันธ์อันดีระหว่างทั้งสองประเทศอย่างเข้มแข็งต่อไป

เศรษฐศาสตร์ วัตรโสภ

2 กันยายน 2016

วันชาติเวียดนาม

สารบัญ

	หน้า
คำนำศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง	ก
คำนิยม	ข
คำนำผู้เขียน	จ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฐ
สารบัญภาพ	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	2
1.2 คำถามหลักของการวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.4 ขอบเขต	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.6 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
1.6.1 งานศึกษาเกี่ยวกับอุดรธานี	5
1.6.2 งานศึกษาขบวนการกู้ชาติเวียดนาม	7
1.6.3 งานศึกษาเมืองในทางประวัติศาสตร์	11

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 2 ความสำคัญของอุดรธานีต่อการเคลื่อนไหวของ ขบวนการกู้ชาติเวียดนาม	17
2.1 อุดรธานีในบริบทการเมืองของสยาม	20
2.1.1 ความสำคัญในการเป็นจุดยุทธศาสตร์ของสยาม	22
2.1.2 ความสำคัญทางเศรษฐกิจ	25
2.1.3 การเคลื่อนไหวของกบฏผู้มีบุญ	27
2.1.4 ที่ตั้งของอุดรธานีอยู่ห่างไกลจากการรบกวน ของกองกำลังฝรั่งเศส	28
2.2 อุดรธานีในบริบททางการเมืองเวียดนาม	31
2.2.1 ที่ตั้งของอุดรธานีอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ติดต่อกับ อินโดจีน : เวียดนาม	31
2.2.2 ชาวเวียดนามในลาว อีสาน และอุดรธานี	36
บทที่ 3 อุดรธานีกับการเคลื่อนไหวของขบวนการกู้ชาติเวียดนาม	43
3.1 ขบวนการเกินเวือง : การสร้างเชื้อไฟของขบวนการกู้ชาติ เวียดนามในอุดรธานี (ทศวรรษ 1880 ถึงก่อนทศวรรษ 1900)	47
3.1.1 การเดินทางสู่ลาวและอีสานของขบวนการเกินเวือง	48
3.1.2 อุดรธานี : พื้นที่การข่าวและการลี้ภัย หลังวิกฤติการณ์ ร.ศ.112	54
3.2 การสร้างที่มั่นในอีสานของขบวนการดงชู จากทศวรรษ 1900 ถึงทศวรรษ 1920 : บทบาทของพานโป่ยเจิวและดั่งทุกเหือ	60
3.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างขบวนการดงชูกับขบวนการ เกินเวืองในสยาม : อีสาน ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2.2 การสร้างที่มั่นในอุดรธานีหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 : บทบาทของตั่งทุกเหือ	72
3.2.3 “โรงเรียนบ้านหนองโอน” : โรงเรียนแห่งแรกของ ขบวนการกู้ชาติเวียดนามในอุดรธานี	77
3.3 โซจิมินห์ กับการใช้อุดรธานีเป็นศูนย์กลางการเคลื่อนไหว ในอีสาน ตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1920	81
3.3.1 การก่อตั้งคณะกรรมการภูมิภาคอุดร	83
3.3.2 โรงเรียน “ประชาชนตั่ง” ที่บ้านหนองบัว	87
3.3.3 การเคลื่อนไหวภายในเมืองอุดรธานี : วัดโพธิสมภรณ์ และโรงเรียนอุดรพิทยานุกูล	98
3.3.4 การสร้างฐานการเคลื่อนไหวในจังหวัดใกล้เคียง : ขอนแก่น	105
3.3.5 การเป็นศูนย์กลางสมาคมชาวเวียดนามในไทย ค.ศ.1946	107
3.4 อุดรธานีในฐานะพื้นที่ต่อต้านการเคลื่อนไหวขบวนการ กู้ชาติเวียดนามในช่วง สงครามเย็น	111
3.4.1 นโยบายทางการเมืองของไทยในการต่อต้าน เวียดนามที่เกี่ยวข้อกับอุดรธานี	112
3.4.2 การเคลื่อนไหวสนับสนุนขบวนการกู้ชาติเวียดนาม ในอุดรธานี	121

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การสร้างประวัติศาสตร์เกี่ยวกับขบวนการกู้ชาติเวียดนาม ในอุดรธานี	131
4.1 ศูนย์รวมจิตใจชาวเวียดนามในอีสาน : เตรีนฮิ่งต่าว และหึงบูชาปีตุภูมิ (โฮจิมินห์)	132
4.2 การสร้างประวัติศาสตร์ผ่านอนุสรณ์สถานวีรชนเวียดนาม ปลายทศวรรษ 1950	137
4.2.1 ความสำคัญของพื้นที่	143
4.2.2 การสร้างอนุสรณ์สถานวีรชนเวียดนาม	144
4.2.3 จากประวัติศาสตร์ปกปิด สู่การเผยแพร่สาธารณะ	148
4.3 การสร้างประวัติศาสตร์เกี่ยวกับขบวนการกู้ชาติเวียดนาม ผ่านแหล่งศึกษาและเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์ (โฮจิมินห์) หลังทศวรรษ 2000	153
4.3.1 การดำเนินงานและความสำคัญของพื้นที่	154
4.3.2 อาคารเอนกประสงค์	157
4.3.3 บ้านจำลองโฮจิมินห์	163
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	171
5.1 บทสรุป	172
5.2 ข้อเสนอแนะ	176
5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	176
5.2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	177
บรรณานุกรม	179

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก	หน้า
1. ใบบอกบ้านหมากแข้งถึงกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 3 เมษายน ค.ศ.1896 กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม ทรงชี้แจงเรื่องญวนวันเทินหรือขบวนการเกิ่นเวือง	199
2. พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ.1910 เรื่องฝรั่งเศสขอให้จับตัวตั้งทุกเหื่อ	202
3. คำแปลเอกสารลับของสถานทูตฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม ค.ศ.1929 เรื่องการเปิดโรงเรียนของชาวเวียดนามที่บ้านหนองบัว จังหวัดอุดรธานี	207
4. ประวัติผู้เขียน	217

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงจำนวนชาวเวียดนามในมณฑลอุดร ค.ศ.1914	40
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนชาวเวียดนามในลาวเมื่อ ค.ศ.1943 เปรียบเทียบกับชาวลาวและชาวจีน	41
ตารางที่ 3 แสดงบัญชีรายชื่อชาวเวียดนาม 20 ราย ที่ออกเงิน เพื่อการดำเนินการของโรงเรียนประชาบาลที่บ้านหนองบัว	91
ตารางที่ 4 การใช้จ่ายทางทหารของสหรัฐอเมริกาสำหรับโครงการ ก่อสร้างต่างๆ ในภาคอีสานของไทย (ล้านดอลลาร์)	119

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1	19
แผนที่แสดงที่ตั้งของอุดรธานีซึ่งอยู่ไม่ไกลจากเวียงจันทน์ เมืองหลวงของ สปป.ลาว และมีเส้นทางที่สามารถเชื่อมโยงไปยัง เวียดนามตอนกลางได้ไม่ไกลนัก	
ภาพที่ 2	26
แผนที่แสดงการแบ่งเขตมณฑลเทศาภิบาลช่วงก่อนที่สยาม จะเสียเขมรตอนในหรือมณฑลบูรพาให้แก่ฝรั่งเศส ค.ศ.1907	
ภาพที่ 3	35
แผนที่แสดงเส้นทางที่ใช้เดินทางจากเวียดนามเข้าสู่สยาม ตีพิมพ์ในนิตยสาร A Travers le monde ในฝรั่งเศสเมื่อ ค.ศ.1897	
ภาพที่ 4	46
จักรพรรดิห่ามิง ผู้นำคนสำคัญของขบวนการก่อกบฏ	
ภาพที่ 5	46
ฟานดิ่นห์ฝุ่ง แกนนำกบฏเฮืองเคว	
ภาพที่ 6	47
ฟานโบายเจิว	
ภาพที่ 7	47
ภาพวาดลายเส้นโฮจิมินห์	
ภาพที่ 8	61
ตั้งทุกเหือ	
ภาพที่ 9	76
แผนที่แสดงยุทธศาสตร์การจัดตั้งที่มั่นจากภาคกลางของ สยามสู่ภาคอีสานของตั้งทุกเหือ ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1	
ภาพที่ 10-11	81
สุสานของชาวเวียดนามที่บ้านหนองฮาง (หนองโอน)	
ภาพที่ 12	85
เครือข่ายการเคลื่อนไหวของโฮจิมินห์ที่ใช้อุดรธานีเป็น จุดศูนย์กลางในการเคลื่อนไหวของขบวนการกู้ชาติเวียดนาม ในอีสาน เพื่อที่จะเชื่อมโยงเข้าสู่อินโดจีน	
ภาพที่ 13	93
บริเวณสถานีรถไฟอุดรธานีเคยเป็นที่ตั้งของบ้านหนองบัว ก่อนจะถูกรื้อถอนเพื่อสร้างสถานีรถไฟ	
ภาพที่ 14	93
สมาคมชาวเวียดนามจังหวัดอุดรธานีปัจจุบันตั้งอยู่ที่ บ้านหนองบัว	

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 15 สำนักงานจัดส่งชาวเวียดนามกลับสาธารณรัฐประชาธิปไตย เวียดนาม ของผู้แทนชาวเวียดนามประจำจังหวัดอุดรธานีและ อำเภอเมือง	115
ภาพที่ 16 ถนนสร้างหลวง ในปัจจุบันยังมีร้านค้าของชาวไทยเชื้อสาย เวียดนามตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งร้านขายอาหารเวียดนาม ร้านขายยา ร้านขายของชำต่างๆ	123
ภาพที่ 17 ชุมชนศรีสุขในปัจจุบัน	123
ภาพที่ 18 ยาวชนชาวเวียดนามพร้อมพี่เลี้ยงและครูสอนภาษาเวียดนาม ในจังหวัดอุดรธานี	128
ภาพที่ 19 คณะผู้นำชุมชนชาวเวียดนามและครูผู้สอนภาษาเวียดนาม ในจังหวัดอุดรธานี	128
ภาพที่ 20-21 ชาวเวียดนามในจังหวัดอุดรธานียังคงเคารพบูชาหิ้งบูชาหิ้ง บูชาที่มีรูปของโฮจิมินห์	136
ภาพที่ 22 ซุ้มประตูวัดศรีจันทน์ในจังหวัดขอนแก่น ชาวเวียดนามสร้างไว้ เมื่อ ค.ศ.1960	138
ภาพที่ 23-24 หอนาฬิกาชาวเวียดนามอนุสรณ์ที่นครพนม	140
ภาพที่ 25 อาคารโรงเรียนสตรีราชินูทิศหลังเก่า สร้างใน ค.ศ.1925	141
ภาพที่ 26 อาคารพระปริยัติธรรม วัดโพธิสมภรณ์ ฝีมือช่างชาวเวียดนาม สร้างเมื่อ ค.ศ.1933	142
ภาพที่ 27 ซุ้มประตูวัดป่าโนนนิเวศน์ในตัวเมืองอุดรธานี นายภูวันฝอ ชาวเวียดนามสร้างถวายเมื่อ ค.ศ.1959	142

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 28	143
เวทีย่อยทุ่งศรีเมืองเวียดนามอนุสรณ์ สร้างขึ้นเมื่อ ค.ศ.1960 ต่อมาได้ถูกทางราชการรื้อออกแล้ว	
ภาพที่ 29	146
อนุสรณ์สถานวีรชนเวียดนาม สภาพเดิมก่อนได้รับการบูรณะ ในเวลาต่อมา	
ภาพที่ 30	146
อนุสรณ์สถานวีรชนเวียดนาม	
ภาพที่ 31	150
ป้ายถนน 2 กันยาฯ ซึ่งเป็นทางอนุสรณ์สถานวีรชนเวียดนาม วัดทิพย์รัฐนิมิตร	
ภาพที่ 32	150
ถนน 2 กันยาฯ ทางเข้าอนุสรณ์สถานวีรชนเวียดนาม	
ภาพที่ 33	150
อนุสรณ์สถานวีรชนเวียดนามที่ได้รับการบูรณะขึ้นใหม่ โดยตั้งอยู่ในตำแหน่งเดิมทุกประการ	
ภาพที่ 34-36	151
จารึกป้ายที่ติดอยู่บนตัวอนุสรณ์สถานที่ได้รับการสร้างขึ้นใหม่	
ภาพที่ 37	151
พิธีเปิดอนุสรณ์สถานวีรชนเวียดนามที่บูรณะขึ้นใหม่	
ภาพที่ 38	152
สมาคมชาวเวียดนามจังหวัดอุตรธานีประกอบพิธีกรรมเช่นไหว้ อนุสรณ์สถานวีรชนเวียดนาม เนื่องในวันทหารทุพพลภาพและ นักรบวีรชนเวียดนาม	
ภาพที่ 39	156
ป้ายขนาดใหญ่แสดงทางเข้าแหล่งศึกษาและเรียนรู้เชิง ประวัติศาสตร์ (โฮจิมินห์)	
ภาพที่ 40	156
ป้ายหน้าประตูทางเข้าแหล่งศึกษาและเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์ (โฮจิมินห์) ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร จากถนนอุตรธานี-กุดจับ	
ภาพที่ 41	157
แผนผังแสดงบริเวณแหล่งศึกษาและท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (โฮจิมินห์)	

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 42 อาคารเอนกประสงค์ สำหรับการจัดแสดงเรื่องราวและ ต้อนรับคณะนักท่องเที่ยวและบุคคลสำคัญทางการเมือง ตลอดจนการจัดประชุม	157
ภาพที่ 43 รูปหล่อโฮจิมินห์ในท่านั่ง ตั้งตระหง่านหันหน้ามายังประตู ทางเข้าของตัวอาคารเอนกประสงค์	158
ภาพที่ 44 แพนผังแสดงการจัดแสดงชั้นที่ 1 อาคารเอนกประสงค์	159
ภาพที่ 45 แพนผังแสดงการจัดแสดง ชั้นที่ 2	159
ภาพที่ 46 ตุ๊กตาแสดงการแต่งกายประจำเผ่าของชนเผ่าต่างๆ ในประเทศเวียดนาม	160
ภาพที่ 47 บ้านจำลอง สื่อความหมายให้เห็นถึงลักษณะที่พักของโฮจิมินห์ ในระหว่างการปฏิบัติภารกิจกู้ชาติจากชาติมหาอำนาจ	160
ภาพที่ 48 ภาพชาวเวียดนามจังหวัดอุดรธานี รับผิดชอบต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เมื่อ ค.ศ.1955	161
ภาพที่ 49 การจัดแสดงภาพประธานโฮจิมินห์ระหว่างให้การต้อนรับ นายปรีดี พนมยงค์ ในโอกาสเดินทางเยือนเวียดนาม ค.ศ.1966	162
ภาพที่ 50 ภาพนายปรีดี พนมยงค์ ในพิธีศพโฮจิมินห์ เมื่อวันที่ 2 กันยายน ค.ศ.1969	162
ภาพที่ 51 บริเวณภายนอกและตัวบ้านจำลองของโฮจิมินห์ ภายในแหล่ง ประวัติศาสตร์โฮจิมินห์	163
ภาพที่ 52 แพนผังแสดงบริเวณภายในบ้านจำลองของโฮจิมินห์	163

สารบัญญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 53 ส่วนจัดแสดงอุปกรณ์การทำสวน อุปกรณ์ตัดไม้ และเครื่องมือช่างประเภทต่างๆ	164
ภาพที่ 54 ส่วนจัดแสดงห้องเรียน ห้องอบรม ของสมาชิกขบวนการ กู้ชาติชาวเวียดนาม	164